

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงพรรณนา (descriptive study) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ของประชาชนที่มีต่อความอยู่ดีมีสุข ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่บ้านสนุ่น หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ประชากรที่ศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในบ้านสนุ่น หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา ที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 176 คน ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 คำนวณได้กลุ่มตัวอย่าง 123 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดคุณสมบัติแล้วใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวก (convenience sampling) รวบรวม ข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยหาความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้ค่าความตรงด้านเนื้อหา เท่ากับ 0.95 และตรวจสอบความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้โดยใช้สูตรคูเคอร์ริชาร์ดสัน 20 (Kuder-Richardson 20 หรือ KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา และข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มนำมาสรุปประเด็นและจัดหมวดหมู่ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง สามารถรวบรวมกลุ่มตัวอย่างที่สมัครใจยินยอมให้ข้อมูลและมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดไว้ได้ 131 คน มากกว่าการคำนวณ ทั้งนี้เพราะขนาดจากการคำนวณเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ควรเก็บได้เป็นอย่างน้อย ผู้ศึกษาจึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยไม่คัดออก ซึ่งผลการศึกษาทั้งหมดสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างประชาชนบ้านสนุน หมู่ที่ 6 ตำบลท่าหลวง อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา จาก 131 คน เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 51.15) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 48.85) มีอายุน้อยสุด 15 ปี อายุมากที่สุด 80 ปี อายุเฉลี่ย 37.99 ปี ส่วนใหญ่ อยู่ในกลุ่มอายุ 15 – 24 ปี ร้อยละ 26.72 รองลงมา คือ 25 - 34 ปี ร้อยละ 20.61 ระดับการศึกษา อยู่ในระดับประถมศึกษา มากที่สุด ร้อยละ 54.20 รองลงมา อยู่ในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 38.93 มีไม่ได้รับการศึกษา ร้อยละ 1.53 อาชีพเกษตรกร มากที่สุด ร้อยละ 47.33 รองลงมาคือ รับจ้าง/ลูกจ้างเอกชน ร้อยละ 21.37 มีว่างงาน ร้อยละ 12.98 ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งทางสังคม เป็นประชาชน ร้อยละ 86.26 ระยะเวลาเฉลี่ยที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 30.11 ปี มากที่สุด ระยะเวลาอยู่ระหว่าง 21- 30 ปี ร้อยละ 22.90 รองลงมา 11 – 20 ปี ร้อยละ 21.37 ส่วนใหญ่ อยู่ประจำในหมู่บ้าน ร้อยละ 93.13 และเคยได้รับทราบเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขมาก่อน ร้อยละ 96.18 โดยรับทราบข้อมูลมาจาก หน่วยราชการ ร้อยละ 75.57 มากที่สุด รองลงมา เป็น อสม. ร้อยละ 74.81

2. ข้อมูลการรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขของประชาชน

2.1 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านสุขภาพ

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 92.37 กลุ่มตัวอย่างมากกว่า ร้อยละ 90 มีการรับรู้ในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องของการมีสุขภาพร่างกายแข็งแรงไม่เจ็บป่วยและการมีสุขภาพดีทำให้คนอายุยืนมากกว่า 70 ปี มีกลุ่มตัวอย่างรับรู้ ร้อยละ 87.79 และ 77.86 ตามลำดับ

2.2 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านความรู้

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 67.94 ซึ่งน้อยกว่าด้านอื่นๆ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 มีการรับรู้ในเกือบทุกเรื่องยกเว้นเรื่องของการได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น มีกลุ่มตัวอย่างรับรู้เพียงร้อยละ 77.10

2.3 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านชีวิตการทำงาน

ส่วนใหญ่มีระดับของการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 91.60 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้ในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องของการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากกองทุนประกันสังคม เมื่อยามประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน มีการรับรู้เพียง ร้อยละ 83.97

2.4 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านรายได้และการกระจายรายได้

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 80.15 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 80 มีการรับรู้ในทุกเรื่อง โดยการรับรู้ในเรื่องการมีรายได้เพียงพอต่อการจัดซื้ออาหารและสินค้าอุปโภค บริโภคที่จำเป็นต่อการเลี้ยงชีพ มีการรับรู้มากที่สุด ร้อยละ 92.37

2.5 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านชีวิตครอบครัว

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 83.21 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้ในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องครอบครัวอยู่ดีมีสุขคือครอบครัวที่พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้โดยมีรายรับมากกว่ารายจ่าย และครอบครัวอยู่ดีมีสุขคือครอบครัวที่ไม่มีการหย่าร้าง มีการรับรู้ร้อยละ 77.86 และ 81.68 ตามลำดับ

2.6 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 82.44 กลุ่มตัวอย่างมากกว่าร้อยละ 90 มีการรับรู้ในทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือการไม่มีโจรผู้ร้ายรบกวน มีการรับรู้ ร้อยละ 83.97

2.7 การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ

ส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้อยู่ในระดับมาก ร้อยละ 74.05 กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้มากกว่าร้อยละ 80 ในเกือบทุกเรื่อง ยกเว้นเรื่องรัฐมีการดูแลคนในสังคมให้มีสิทธิในการดำรงชีวิตอย่างเสมอภาค และการมีโอกาสร่วมตรวจสอบต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 มีการรับรู้ ร้อยละ 76.34 และ 67.18 ตามลำดับ

3. ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มของประชาชนและแกนนำชุมชนในหมู่บ้านมีการกล่าวถึงความอยู่ดีมีสุขครบในทุกมิติของการดำรงชีวิต ทั้งมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง โดยกล่าวครบในทุกองค์ประกอบ อันได้แก่ สุขภาพ การศึกษา รายได้ อาชีพ สภาพแวดล้อม ครอบครัว และการบริหารจัดการของภาครัฐ ซึ่งองค์ประกอบที่กล่าวถึงมาก คือ สุขภาพ รายได้ และครอบครัว ส่วนองค์ประกอบที่มีการกล่าวถึงน้อย คือ การศึกษา การบริหารจัดการของภาครัฐ และยังคงกล่าวถึงในองค์ประกอบอื่นเพิ่มเติม เช่น ศาสนา คุณธรรม ความเอื้อเฟื้อ และการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง

อภิปรายผลการศึกษา

นโยบายของรัฐบาลในการปรับแนวคิดในการพัฒนาประเทศ โดยมีจุดมุ่งหมายให้ประชาชนมีความอยู่ดีมีสุข ซึ่งจังหวัดนครราชสีมาได้เริ่มดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าว โดยการบูรณาการในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และระดับจังหวัด โดยมีเป้าหมายในการสร้างหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการบูรณาการร่วมกัน หรือที่เรียกว่า “หมู่บ้าน/ชุมชนอยู่ดีมีสุข” บ้านสนุ่นซึ่งเป็นพื้นที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นหมู่บ้านหนึ่งในเขตจังหวัดนครราชสีมา ที่จะต้องมีการพัฒนาให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนอยู่ดีมีสุขเช่นกัน

1. ข้อมูลทั่วไป

เนื่องจากบ้านสนุ่นเป็นพื้นที่ในเขตชนบท และประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลจึงพบว่า เป็นเพศชาย และเพศหญิงใกล้เคียงกัน (ร้อยละ 48.85 และ 51.15 ตามลำดับ) มีอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 47.33) และระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 54.20) เป็นส่วนใหญ่ ลักษณะการอยู่อาศัยแบบประจำ (ร้อยละ 93.13) จึงพบว่า ส่วนใหญ่เคยได้รับทราบเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข (ร้อยละ 96.18) แหล่งข้อมูลโดยมากรับทราบมาจากส่วนราชการ (ร้อยละ 75.57) ทั้งนี้ เนื่องจาก ความอยู่ดีมีสุขยังเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งเริ่มดำเนินการ แหล่งข้อมูลจึงจำกัดอยู่ในส่วนของราชการ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ยังไม่แพร่กระจายไปสู่แหล่งอื่น อีกทั้งระยะทางจากหมู่บ้าน ไปยังตัวอำเภอหรือสถานีอนามัยซึ่งเป็นส่วนราชการก็มีระยะทางไม่ไกลและการคมนาคมสามารถไปได้โดยสะดวกจึงทำให้ง่ายต่อการได้รับข้อมูลจากส่วนราชการ การรับทราบข้อมูลจาก อสม. (ร้อยละ 74.81) เนื่องจากจากการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขในจังหวัดนครราชสีมาในปีนี้ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา นำมาเป็นเป้าหมายการพัฒนา ดังนั้น อสม. จึงรับทราบข้อมูลความอยู่ดีมีสุข จากนโยบายและการประชุมอบรม อสม. ที่ผ่านมา อีกทั้งประชาชน อสม. ในหมู่บ้านก็เป็นสมาชิกองค์กรเอกชนเพื่อการพัฒนาที่เคยได้รับการประชุมอบรมในเรื่องของความอยู่ดีมีสุข จึงเป็นแหล่งให้ข้อมูลความอยู่ดีมีสุขแก่ชาวบ้านได้รับทราบ อีกทางหนึ่งนอกจากนี้หอกระจายข่าวในชุมชนที่ยังสามารถใช้งานได้ดีและมีการใช้งานอยู่เป็นประจำ จึงเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ทำให้ อสม. สามารถให้ข้อมูลความอยู่ดีมีสุขให้กับประชาชนในหมู่บ้านได้ รวมทั้งขนาดของหมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก (54 หลังคาเรือน) ทำให้ประชาชนสามารถรับทราบข้อมูลความอยู่ดีมีสุขได้ง่ายขึ้น

2. การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข

การรับรู้เกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุขใน 7 องค์ประกอบ อันได้แก่ สุขภาพอนามัย ความรู้ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ ชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิต และการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ได้ทำการแบ่งระดับของการรับรู้ในแต่ละด้านออกเป็น 3 ระดับ (ภาคผนวก ข) เพื่อเปรียบเทียบว่าประชาชนมีการรับรู้ความอยู่ดีมีสุขในแต่ละด้านแตกต่างกันหรือไม่อย่างไร ซึ่งจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ความอยู่ดีมีสุขในด้านสุขภาพ และด้านชีวิตการทำงานมีการรับรู้ในระดับมากที่สุดกว่าด้านอื่นๆ ส่วนด้านที่มีการรับรู้ในระดับมากที่สุดน้อยกว่าด้านอื่นก็คือด้านความรู้และด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ซึ่งรายละเอียดการรับรู้ในแต่ละด้านมีดังต่อไปนี้

2.1 ความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพ

จากผลการศึกษา พบว่า ภาวะที่บ่งบอกถึงความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพ อันได้แก่ภาวะที่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ อันเป็นผลมาจากการสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสติปัญญา รวมถึงการมีภาวะโภชนาการที่ดี การรู้จักป้องกันดูแลสุขภาพที่ดีของตนเอง ตลอดจนการเข้าถึงบริการสาธารณสุข ซึ่งจะ使人มีอายุยืนยาว พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าเป็นความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ร้อยละ 92.37 ทั้งนี้เนื่องมาจาก กระแสสังคมในปัจจุบันที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญของการเสริมสุขภาพ ทำให้เกิดการตื่นตัวและเอาใจใส่ในเรื่องสุขภาพของคนในสังคม (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ, 2549) ซึ่งเห็นได้จากยุทธศาสตร์การสร้างสุขภาพของประเทศไทยที่นำนโยบายเมืองไทยแข็งแรงเข้าเป็นวาระเห็นชาติ และมีการจัดกิจกรรมรณรงค์การสร้างสุขภาพในเรื่องของการออกกำลังกาย อาหารปลอดภัย อารมณ์แจ่มใส อนามัยสิ่งแวดล้อม อโรคยา และอบายมุข ให้ทุกหน่วยงานได้ปฏิบัติ (กระทรวงสาธารณสุข, 2548) สิ่งเหล่านี้ทำให้ชุมชนมีประสบการณ์และได้รับข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอย่างต่อเนื่อง ผ่านสื่อต่างๆ จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงความอยู่ดีมีสุขในด้านสุขภาพในระดับที่สูง ดังเห็นได้จาก แหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความอยู่ดีมีสุข ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้รับมีหลายแหล่ง เช่น จาก หน่วยราชการ อาสาสมัคร และโทรทัศน์ เป็นต้น

แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 22.14 (ตาราง 6) ที่รับรู้ว่าการมีสุขภาพดีทำให้คนมีอายุยืนมากกว่า 70 ปี ไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าเป็นตัวบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านสุขภาพซึ่งอาจจะเป็นเพราะว่าประชาชนยังมีความเห็นว่าการมีสุขภาพแข็งแรงต้องไม่เจ็บไข้เจ็บไม่ไข้ ไม่มีโรคประจำตัว (ข้อมูลการสนทนากลุ่ม) แต่มีรายงานที่พบว่า โดยมากแล้วผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะมีโรคประจำตัวอย่างน้อยมากกว่า 1 โรค (กระทรวง

สาธารณสุข, 2550) ดังนั้นจึงเป็นไปได้ที่กลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์การมีอายุยืนยาวที่เพิ่มขึ้นจะต้องมีโรคประจำตัวตามมาด้วย จึงรับรู้ว่าจะไม่ใช้หรือไม่แน่ใจว่าการมีอายุยืนเป็นความอยู่ดีมีสุข

2.2 ความอยู่ดีมีสุขด้านความรู้

จากผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่สำคัญในการยกระดับความอยู่ดีมีสุขของคน คือ ความรู้ ซึ่งการพัฒนาความรู้ของคนต้องอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างโอกาสพัฒนาสติปัญญาและกระบวนการเรียนรู้ของคนให้คิดเป็นทำเป็น ฟังตนเองได้ สามารถปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ว่าจะใช้ความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ร้อยละ 67.94 แต่ขี้น้อยกว่าความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่นๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความรู้ไม่ใช่อำนาจที่เด่นชัดในตัวเอง แต่เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้ทุกปัจจัยโยงไปสู่ความอยู่ดีมีสุขได้ โดยความรู้ช่วยให้คนสามารถดูแลสุขภาพดีขึ้น มีอาชีพและสร้างรายได้ให้พอเพียงกับการเลี้ยงชีพ ได้ใช้ความรู้เพื่อเสริมสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับสังคม แต่ความรู้ก็ยังคงอาศัยการศึกษาเป็นเครื่องมือในการสร้าง เมื่อยังไม่เด่นชัด จึงทำให้ระดับการรับรู้ว่าจะใช้ความอยู่ดีมีสุขในระดับมากน้อยกว่าองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่น

หากเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 22.90 (ตาราง 7) มีการรับรู้ว่าจะโอกาสในการได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ไม่ใช่และไม่แน่ใจ ว่าเป็นข้อบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านความรู้ ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์ของกลุ่มตัวอย่างในเรื่องการศึกษา ซึ่งโดยส่วนมากมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 54.20 (ตาราง 2) จึงรับรู้ว่าจะไม่ใช่และไม่แน่ใจ ว่าโอกาสในการได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นเป็นความอยู่ดีมีสุข

2.3 ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน

จากผลการศึกษา พบว่า ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน อันเกิดจากการทำงาน ซึ่งเป็นที่มาของรายได้และอำนาจซื้อ ซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ การมีงานทำที่ดี มีความมั่นคงและปลอดภัยในการทำงาน มีรายได้อย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้คนเราสามารถดูแลสุขภาพของตนเองและครอบครัวให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และยังประโยชน์ต่อเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าจะใช้ความอยู่ดีมีสุขในระดับมากถึงร้อยละ 91.60 ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีอายุ 15 ปีขึ้นไป ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในวัยทำงาน ดังนั้นจึงให้ความสำคัญกับการทำงาน เพราะความพึงพอใจในชีวิตของประชาชนอยู่ที่การมีงานทำ เห็นได้จากการศึกษาของ German Socio-Economic Panel (GSOEP) ที่แสดงให้เห็นว่า การว่างงานส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุข (well-being) ทั้งในแง่ของ

บุคคลและภาพรวม โดยพบว่า ประชาชนที่ว่างงานจะมีความพึงพอใจของชีวิตลดลง (Alois Stutzer and Bruno S. Frey, 2003 อ้างใน สเก็คคาว วัฒนลี, 2549) เมื่อชีวิตการทำงานสอดคล้องกับความพึงพอใจของบุคคล จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงานอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 15.98 (ตาราง 8) ที่รับรู้ว่าการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากกองทุนประกันสังคม เมื่อยามประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน ไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าเป็นข้อบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากประสบการณ์ที่ได้รับมาของกลุ่มตัวอย่างซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม ร้อยละ 47.33 (ตาราง 2) ไม่เคยได้รับสวัสดิการจากกองทุนประกันสังคมมารองรับเมื่อยามประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน ทำให้เกิดการรับรู้ว่าไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากกองทุนประกันสังคม เมื่อยามประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงาน เป็นความอยู่ดีมีสุข

2.4 ความอยู่ดีมีสุขด้านรายได้และการกระจายรายได้

จากผลการศึกษา พบว่า ข้อบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านรายได้และการกระจายรายได้ คือ การเสริมสร้างการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เอื้อประโยชน์ต่อประชาชนให้มีฐานะความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีอำนาจซื้อเพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ได้มาตรฐาน และหลุดพ้นจากปัญหาความยากจน และมีการกระจายรายได้ในกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเท่าเทียมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าจะความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ร้อยละ 80.15 ทั้งนี้เนื่องมาจาก กระแสทุนนิยมที่ยังคงมีอยู่ และผลจากการวัดระดับการพัฒนาที่ผ่านมาที่ยึดเอาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นหลัก เน้นการสร้างรายได้ และยังเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของบุคคล ซึ่งประชาชนให้ความเห็นเกี่ยวกับการมีรายได้ที่เข้ามาในครอบครัวและชุมชน และให้ความสำคัญกับตัวเงินในฐานะเป็นองค์ประกอบของความอยู่ดีมีสุข (ข้อมูลการสนทนากลุ่ม) จึงทำให้เกิดการรับรู้ความอยู่ดีมีสุขในด้านชีวิตการทำงานในระดับมาก

และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตการทำงาน พบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 92.37 มีการรับรู้ว่าการมีรายได้เพียงพอต่อการจัดซื้ออาหารและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นต่อการเลี้ยงชีพ ใ้เป็นข้อบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านรายได้และการกระจายรายได้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า รายได้มีความสำคัญในการเพิ่มอำนาจซื้อที่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตที่ได้มาตรฐาน ซึ่งรายได้ส่วนบุคคลที่สูงขึ้นจะเพิ่มความพึงพอใจในชีวิตของแต่ละบุคคลให้สูงขึ้นด้วย (Alois Stutzer and Bruno S. Frey, 2003 อ้างใน สเก็คคาว วัฒนลี, 2549)

2.5 ความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว

จากผลการศึกษา พบว่า ข้อบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นถึงความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว คือ การมีครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่น อบอุ่นหน้าทีของครอบครัว มีสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ลดปัจจัยเสี่ยงของครอบครัว สามารถพึ่งตนเองได้ และมีการเกื้อกูลสังคมอย่างมีคุณธรรม พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีเป็นความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ร้อยละ 83.21 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนมีความเห็นว่าสถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นของความสุข ความสุขต้องมาจากภายในครอบครัวก่อน โดยเริ่มจากครอบครัวที่เข้มแข็ง (ข้อมูลจากสนทนากลุ่ม) จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงความอยู่ดีมีสุขในด้านชีวิตครอบครัวในระดับมาก

เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 22.14 (ตาราง 10) ที่รับรู้ว่ามีครอบครัวอยู่ดีมีสุขคือครอบครัวที่พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้โดยมีรายรับมากกว่ารายจ่าย ไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าเป็นตัวบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านชีวิตครอบครัว ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนมีความเห็นว่า ครอบครัวอยู่ดีมีสุข คือ ครอบครัวที่มีความรัก ความอบอุ่นไม่มีการทะเลาะเบาะแว้งกันของคนในครอบครัว (ข้อมูลจากสนทนากลุ่ม) จึงทำให้รับรู้ว่ามีไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าครอบครัวอยู่ดีมีสุขคือครอบครัวที่พึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจได้โดยมีรายรับมากกว่ารายจ่าย เป็นความอยู่ดีมีสุข

2.6 ความอยู่ดีมีสุขด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต

จากผลการศึกษา พบว่า ตัวชี้วัดที่จะบ่งบอกถึงความอยู่ดีมีสุขด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งครอบคลุมถึง การมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง การได้รับบริการสาธารณสุขที่พอเพียง และการมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีอนามัยสิ่งแวดล้อมที่ดี การมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกื้อกูลคุณภาพการดำรงชีวิต พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีเป็นความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ถึง ร้อยละ 82.44 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนมีความเห็นว่าการมีสภาพแวดล้อมที่ดี มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ นำมาซึ่งความสุข (ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม) ทำให้เกิดการรับรู้ถึงความอยู่ดีมีสุขในด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตในระดับมาก

แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 16.03 (ตาราง 11) ที่รับรู้ว่ามีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือ การไม่มีโจรผู้ร้ายรบกวน ไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าเป็นข้อบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสภาพสังคมที่ยังพบเห็นในเรื่องของปัญหาอาชญากรรม ความรุนแรงในสังคม และการรบกวนจากโจรผู้ร้าย ตามสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ทำให้ชุมชนมี

ประสบการณ์ จึงรับรู้ว่ามีใช้หรือไม่แน่ใจว่า ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คือ การไม่มีโจรผู้ร้ายรบกวนเป็นความอยู่ดีมีสุข แม้แต่ในเรื่องของการสนทนากลุ่มก็ไม่ได้กล่าวถึงในเรื่องของโจรผู้ร้าย แต่ให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมที่ดี ไม่มีอบายมุข และสิ่งเสพติดมากกว่า อาจเป็นผลมาจากการได้รับข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็น อสม. ด้วยอีกอย่างหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเรื่องที่มีการรับรู้ว่ามีใช้ความอยู่ดีมีสุขด้านสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิตมากที่สุด คือ การมีบ้านและที่อยู่อาศัยที่มั่นคงของตนเอง และการกำจัดขยะที่ดีช่วยส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดี ร้อยละ 95.42

2.7 ความอยู่ดีมีสุขด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ

จากผลการศึกษา พบว่า ดัชนีที่บ่งบอกถึงความอยู่ดีมีสุขด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ ซึ่งครอบคลุม การดูแลคนในสังคมให้มีสิทธิและเสรีภาพในการดำรงชีวิต มีส่วนร่วมในการพัฒนาและตรวจสอบภาครัฐ ได้รับการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันตามกฎหมาย และรัฐกับประชาชนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีใช้ความอยู่ดีมีสุขในระดับมาก ร้อยละ 74.05 ซึ่งน้อยกว่าการรับรู้ความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประชาชนเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว เป็นเรื่องของรัฐ เป็นเรื่องการเมืองที่ประชาชนไม่พึงเกี่ยวข้อง จึงทำให้เกิดการรับรู้ถึงความอยู่ดีมีสุขด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐในระดับมากที่น้อยกว่าการรับรู้ความอยู่ดีมีสุขในด้านอื่น ดังเห็นได้จากข้อมูลในการสนทนากลุ่มที่มีการกล่าวถึงในส่วนของภาครัฐหรือราชการน้อยมาก

และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดของตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขด้านการบริหารจัดการที่ดีของรัฐ พบว่า กลุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 32.83 (ตาราง 12) ที่รับรู้ว่าการมีโอกาสเข้าร่วมตรวจสอบต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 ไม่ใช่และไม่แน่ใจว่าเป็นตัวบ่งชี้ของความอยู่ดีมีสุขด้านการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ ทั้งนี้เนื่องมาจากการได้รับข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐยังไม่ดีพอหรือยังขาดความเข้าใจที่ดีต่อภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษามันัส สุวรรณ, เอกกมล สายจันทร์ และไพสิฐ พานิชกุล (2546) ในเรื่องการตรวจสอบขององค์กรภาคประชาชนในระบบบริหารงานและกิจการสาธารณะของท้องถิ่น ที่กล่าวว่า ปัญหาและอุปสรรคของการตรวจสอบการบริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยองค์กรภาคประชาชน มีสาเหตุมาจากประชาชนขาดความตระหนักและความสนใจในเรื่องของการตรวจสอบ คิดว่าสิทธิและหน้าที่ของตนคือการเลือกตั้งผู้แทนเข้าไปทำงานเท่านั้น จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีใช้หรือไม่แน่ใจว่าการมีโอกาสเข้าร่วมตรวจสอบต่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 เป็นความอยู่ดีมีสุข

จากการสนทนากลุ่ม ยังพบว่า การรับรู้ความหมายของความอยู่ดีมีสุขในมุมมองของกลุ่มประชาชน และแกนนำชุมชน มีความเหมือนและแตกต่างกันในบางประเด็น โดยประชาชนจะให้ความหมายในมุมมองของปัจเจกบุคคลมากกว่า ในขณะที่กลุ่มแกนนำชุมชนจะให้ความหมายในมุมมองของภาพรวมของชุมชนเป็นหลัก (ภาคผนวก จ) ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากกลุ่มประชาชนจะมองในลักษณะของความพึงพอใจส่วนบุคคล ในขณะที่กลุ่มแกนนำจะมองในลักษณะของการพัฒนาชุมชนในภาพรวม แม้ว่าจะมีการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาความอยู่ดีมีสุขไว้ในแต่ละด้าน แต่หากความต้องการของบุคคล ชุมชน หรือสังคมไม่เหมือนกันก็ทำให้การรับรู้มีความแตกต่างกันออกไปตามความต้องการนั้น ๆ

นอกจากนี้ยังมีประเด็นบางประเด็นจากการสนทนากลุ่มที่มีการพูดถึงในเรื่องของคุณธรรม ศีลธรรม และความเอื้อเฟื้อ ซึ่งไม่มีในตัวชี้วัดของความอยู่ดีมีสุขที่สภาพัฒน์พัฒนาขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของคาริวรรณ เศรษฐีธรรมและคณะ (2547) ในเรื่องของปัจจัยที่มีผลต่อสภาวะสุขภาพ ที่กล่าวว่า กรอบแนวคิดความอยู่ดีมีสุข ขาดเกณฑ์ในการวัดความสำเร็จของปัจจัย ขาดการเชื่อมโยงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง และไม่ครอบคลุมอีกหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ เช่น ความยากจน โภชนาการ เครือข่ายทางสังคม เป็นต้น และไม่ได้กล่าวถึงสุขภาพทางจิตวิญญาณ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

1. นำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุง แผนงาน/โครงการ และแนวทางการดำเนินงานพัฒนา หรือกำหนดนโยบายสาธารณะที่เอื้อต่อสุขภาพ รวมทั้งการติดตามประเมินผลนโยบาย เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความตระหนักและเปลี่ยนวิธีคิด ค่านิยมในสังคม เกิดเป็นคุณค่าใหม่ในการอยู่ร่วมกันอย่างอยู่ดีมีสุข เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
2. ควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องความอยู่ดีมีสุขเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านของการบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ชัดเจนยิ่งขึ้น
3. ควรมีการพัฒนาตัวชี้วัดที่มีความเชื่อมโยงในเรื่องของสุขภาพทางจิตวิญญาณ เช่น ความเอื้อเฟื้อ และคุณธรรม

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อหารูปแบบในการพัฒนาตัวชี้วัดของความสุขที่เหมาะสมต่อไป
2. ควรทำการศึกษาในเรื่องของการพัฒนาตัวชี้วัดและการประเมินผลความสุข เพื่อใช้ในการวัดความสุขที่เหมาะสมกับพื้นที่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved